UOT 330.322.14

Pərvin Elman qızı Muxtarova
Dos., Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti
parvinmuhtarova@gmail.com

Səkinə Etibar qızı Məhərrəmova
Assistent, Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti
sekine_1989@mail.ru

Firuzə Aftandil qızı Məmmədova
Assistent, Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti
firuzamammadova91@gmail.com
https://doi.org/10.30546/4.71.73001.2024.004.015

BİRBAŞA XARİCİ İNVESTİSİYALARIN DİNAMİKALARI: İNVESTİSİYA STRATEGİYALARININ İNKİŞAFINDA YENİ YANAŞMALAR

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi qlobal birbaşa xarici investisiyaların dinamikasını və bərpa olunan enerji investisiyalarının rolunu araşdırmaqdır. Bu, investisiya axınlarının geosiyasi, iqtisadi və ekoloji amillərə təsirini anlamaq, bərpa olunan enerji imkanlarını artırmaq və Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə uyğun strategiyalar inkişaf etdirməkdən ibarətdir.

Tədqiqatın metodologiyası. Tədqiqat, müxtəliftərəfli yanaşma ilə həyata keçirilir. İlk olaraq, müasir ədəbiyyatın sistematik araşdırması ilə birbaşa xarici investisiyalar (BXİ), bərpa olunan enerji və geosiyasi amillərlə bağlı məlumatlar toplanır. İkinci mərhələdə, kəmiyyət analizi vasitəsilə investisiya axınlarına təsir edən amillər müəyyən edilir.

Tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti. Tədqiqat, birbaşa xarici investisiyaların (BXİ) təşviqinə yönəlmiş strateji yanaşmalar təqdim edir, investisiya mühitinin yaxşılaşdırılması üçün tövsiyələr verir və geosiyasi amillərin təsirini anlamağa kömək edir.

Tədqiqatın nəticəsi. Tədqiqat, birbaşa xarici investisiyaların (BXİ) inkişaf etdirilməsi üçün ekoloji dayanıqlılıq və strateji diversifikasiyanın vacibliyini vurğulayır. Eyni zamanda, bərpa olunan enerji investisiyalarının artırılması üçün geosiyasi risklərin və tənzimləyici maneələrin aradan qaldırılması lazım olduğunu göstərir.

Tədqiqatın orijinallığı. Tədqiqat, bərpa olunan enerji investisiyaları və geosiyasi gərginliklər arasındakı əlaqəni innovativ şəkildə araşdıraraq, BXİ-nin inkişafında unikal perspektiv təqdim edir. Eyni zamanda, davamlı inkişaf məqsədlərinə uyğun strateji yanaşmaları vurğulayır.

Tədqiqatın elmi yeniliyi. Tədqiqat, bərpa olunan enerji investisiyaları və geosiyasi gərginliklərin iqtisadi nəticələrini araşdıraraq, BXİ sahəsindəki ənənəvi yanaşmalara yeni bir ölçü əlavə edir. Eyni zamanda, davamlı inkişaf və maliyyələşdirmə strategiyalarının birgə təsirini dərindən analiz edərək, investisiya mühitinin inkişaf etdirilməsi üçün innovativ təkliflər irəli sürür.

Açar sözlər: BXİ, bərpa olunan enerji, investisiya strategiyaları, iqtisadi inkişaf, davamlılıq, maliyyələşdirmə, müasir iqtisadiyyat, investorlar, resursların bölüşdürülməsi.

Giriş

BXİ axınlarında sektora xas tendensiyaları və coğrafi variasiyaları başa düşməklə, siyasətçilər investisiyaların təşviqi və resursların bölüşdürülməsi üçün prioritet sahələri müəyyən edə bilərlər. Bu, investisiya mühitinin yaxşılaşdırılması, tənzimləmə proseslərinin sadələşdirilməsi və daha çox xarici kapitalın cəlb edilməsi üçün infrastrukturun təkmilləşdirilməsi üçün islahatların həyata keçirilməsini əhatə edə bilər. İnvestorlar üçün tədqiqat bazar imkanlarını qiymətləndirmək və yaxşı məlumatlandırılmış investisiya qərarları qəbul etmək üçün dəyərli vasitə rolunu oynayır. İnkişaf edən iqtisadi mənzərələri və BXİ-də yaranan tendensiyaları nəzərə alaraq, investorlar riskləri daha

yaxşı idarə edə və müxtəlif regionlar və sektorlardakı artım perspektivlərindən yararlana bilərlər. Bu isə öz növbəsində investorlara risk iştahı və gəlirlilik məqsədlərinə uyğun gələn möhkəm investisiya strategiyaları hazırlamaq üçün dəyərli fikirlər təqdim edir. Bərpa olunan enerji investisiyaları və davamlılıq layihələri investisiya strategiyalarının qlobal davamlılıq məqsədlərinə mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Ətraf mühitin davamlılığına sadiq olan investorlar və maraqlı tərəflər investisiyaları təmiz enerji layihələrinə yönəltmək və iqlim dəyişikliyinin azaldılmasına töhfə vermək üçün bu anlayışlardan istifadə edə bilərlər. Bu, təkcə ətraf mühitə nəzarəti təşviq etmir, həm də sürətlə inkişaf edən bərpa olunan enerji sektorunda gəlirli investisiyalar üçün yeni imkanlar açır. [1. 45-78]

Geosiyasi Çağırışlar

2023-cü ildə qlobal Birbaşa Xarici İnvestisiyalar (BXİ) təqribən 1,37 trilyon dollara çataraq 3% cüzi artım yaşadı. Bu artım iqtisadi mənzərələrdə mürəkkəb dəyişiklikləri əks etdirir və xüsusilə inkişaf etməkdə olan ölkələrdə iqtisadi artımın təşviqində XBİ-nin əsas rolunu vurğulayır. Bununla belə, bu ümumi artımın altında qeyri-bərabərlik və çətinliklərin mürəkkəb reallığı yatır. Qeyd edək ki, Avropanın "konduit" iqtisadiyyatları nəzərə alınmadıqda əhəmiyyətli 18% azalma baş verib ki, bu da XBİ axınlarının nüanslı xarakterini və onların iqtisadi göstəricilərə və işçi qüvvəsinin inkişafına təsirini vurğulayır. Bu nüanslı dinamikalar qlobal iqtisadiyyatın daim inkişaf edən təbiətini və XBİ meyillərini başa düşməyin kritik əhəmiyyətini vurğulayır. XBİ-də baş verən dəyişikliklər təkcə rəqəmsal deyil, həm də bütün dünyada iqtisadi strategiyalar və siyasətlər üçün dərin təsirlər daşıyır. XBİ-də 9% azalma ilə üzləşən inkişaf etməkdə olan ölkələr təcili olaraq xarici investisiyaları cəlb etmək və saxlamaq üçün innovativ yanaşmalara ehtiyac duyurlar. 2023-cü il Dünya İnvestisiya Hesabatı bu tendensiyaları araşdıraraq, xüsusən də bərpa olunan enerji və davamlılıq layihələrinə investisiyaların böyümə üçün mühərrik rolunu oynaya biləcəyi və bununla da bu regionlarda iqtisadi və işçi qüvvəsinin inkişafına necə töhfə verə biləcəyi barədə fikirlər təqdim edir. Bundan əlavə, enerji sərmayələri ilə bağlı yüksək kapital xərcləri inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün əsas maneə yaradır və onların bərpa olunan enerji layihələri üçün lazımi maliyyəni cəlb etmək imkanlarını məhdudlaşdırır. Bu problemin həlli bərpa olunan enerji investisiyalarını inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün daha əlçatan və əlverişli etmək üçün dövlət-özəl tərəfdaşlıq, güzəştli maliyyələşdirmə və çoxtərəfli inkişaf yardımı kimi innovativ maliyyələşdirmə mexanizmlərini tələb edir. Əsas məqsəd BXİ-nin cəlbediciliyinə təsir edən amilləri tədqiq etmək və dəyişkən iqtisadi mənzərə şəraitində XBİ axınının gücləndirilməsində problemlər və həll yolları arasında naviqasiya etmək, bu qlobal XBİ meyillərinin arxasında duran təbəqələri açmaqdır. Bu tendensiyaları tədqiq edərək və onların nəticələrini başa düşməklə, siyasətçilər, investorlar və maraqlı tərəflər davamlı iqtisadi artım və inkişaf üçün XBİ-dən istifadə etmək üçün məlumatlı strategiyalar hazırlaya bilərlər. [2. 67-90]

Geosiyasi gərginlik investisiya modellərini daha da pozub, investisiya münasibətlərində qeyri-sabitliyə və strateji diversifikasiya üçün məhdud imkanlara gətirib çıxarıb. Bu, XBİ-nin qoşulmuş ölkələrin blokları daxilində daha çox cəmləşməsi ilə nəticələndi.

Bu tendensiyalar qlobal XBİ dinamikasının çoxşaxəli xarakterini və onların iqtisadi inkişaf üçün təsirlərini vurğulayır, bərabərsizlikləri aradan qaldırmaq, davamlı investisiyaları təşviq etmək və geosiyasi çağırışları idarə etmək üçün məqsədyönlü strategiyalara təcili ehtiyac olduğunu vurğulayır. Bu inkişaflar investisiya qərarlarına təsir etmək üçün geosiyasi, iqtisadi və tənzimləyici amillərin bir-birinə qarışdığı XBİ meyillərini formalaşdıran mürəkkəb mənzərəni əks etdirir. ÜDM artımı, inflyasiya və işsizlik dərəcələri kimi kritik iqtisadi göstəricilər XBİ modellərinin formalaşmasında mühüm rol oynayır. Sabit ÜDM artımı adətən artan iqtisadiyyatdan xəbər verir və investorlar genişlənən bazarlarda imkanlar axtardıqları üçün daha çox XBİ cəlb edir. Əksinə, yüksək inflyasiya dərəcələri artan iqtisadi qeyri-müəyyənlik və alıcılıq qabiliyyətinin azalması səbəbindən investisiyaların qarşısını ala bilər.[3. 12-35]

İqtisadi Transformasiyalar

İnvestorlar öz sərmayələrini iqlim dəyişikliyi ilə bağlı qlobal səylərlə uyğunlaşdırmağa və eko-

loji cəhətdən məsuliyyətli təcrübələri təşviq etməyə çalışdıqları üçün ekoloji dayanıqlılıq əsas məsələ kimi ortaya çıxdı. Bu amillərin qarşılıqlı təsiri XBİ tendensiyalarının mürəkkəb xarakterini və onları anlamaq və onlara uyğunlaşmağın vacibliyini vurğulayır. İnvestisiya qərarlarına geosiyasi, iqtisadi və ekoloji amillərin təsirini dərk etməklə, maraqlı tərəflər beynəlxalq investisiyaların inkişaf edən mənzərəsini daha yaxşı idarə edə və strateji diversifikasiya və davamlı inkişaf imkanlarını müəyyən edə bilərlər. [4. 100-115]

Tənzimləyici çərçivələr hökumətlərin XBİ cəlb etmək üçün istifadə edə biləcəyi əsas siyasət alətlərindən biridir. Əlverişli vergi rejimləri təklif etməklə və investorlar üçün hüquqi müdafiəni təmin etməklə hökumətlər investisiya üçün əlverişli mühit yarada bilərlər. Bundan əlavə, qanunun aliliyi, güclü institutlar və mülkiyyət hüquqlarının müdafiəsi ilə səciyyələnən iqtisadi azadlıq XBİ üçün əhəmiyyətli cəlbedici rol oynayır. İnvestorların qanuni və institusional çərçivəyə etibar etdikləri və mülkiyyət hüquqlarının qorunduğu ölkələrə kapital qoyma ehtimalı daha yüksəkdir. İnfrastruktur və insan kapitalı XBİ-nin cəlb edilməsinə töhfə verən mühüm aspektlərdir. Keyfiyyətli infrastruktur, o cümlədən nəqliyyat şəbəkələri, enerji sistemləri və kommunikasiya kanalları biznes əməliyyatlarını asanlaşdırmaq və investorlar üçün xərcləri azaltmaq üçün vacibdir. Eynilə, ixtisaslı və təhsilli işçi qüvvəsi XBİ cəlb etmək üçün əvəzolunmazdır, çünki investorlar tez-tez əməliyyat ehtiyaclarını ödəyə bilən istedad fonduna çıxışı olan yerlər axtarırlar. Buna görə də, təhsil və təlim proqramlarına investisiyalar ölkənin insan kapitalını və xarici investorlar üçün cəlbediciliyini artırmaq üçün çox vacibdir. Coğrafi və mədəni yaxınlıq da XBİ-nin cəlb edilməsində mühüm rol oynayır. Böyük bazarlara yaxınlıq nəqliyyat xərclərini azalda, tədarükçülərə və müştərilərə çıxışı asanlaşdıraraq, ölkəni xarici investorlar üçün daha cəlbedici edə bilər. Eynilə, mədəni oxşarlıqlar tranzaksiya xərclərini və mədəni maneələri azalda, ölkənin investisiya məkanı kimi cəlbediciliyini artıra bilər. Proqnozlaşdırıla bilən biznes mühitinin yaradılması XBİ-nin cəlb edilməsi üçün digər vacib amildir. Makroiqtisadi sabitlik və aydın tənzimləyici çərçivələr qeyri-müəyyənliyi və riski azaldaraq potensial investorlarda inam yaradır. Şəffaflığa, ardıcıllığa və qanunun aliliyinə üstünlük verən hökumətlər XBİ axınını daha çox cəlb edir. [5. 88-101]

İşçi qüvvəsinin inkişafı cari iqtisadi ehtiyacları ödəmək və xüsusi bacarıqlara əsaslanan sənayeləri cəlb etmək üçün vacibdir. Təhsil və təlim proqramlarına sərmayələr ixtisaslı işçi qüvvəsi yetişdirə bilər, ölkənin ixtisaslı istedadlara çıxışı olan yerlər axtaran potensial investorlar üçün cəlbediciliyini artırır. Güclü beynəlxalq əlaqələrin qurulması və saxlanması yeni XBİ imkanları açа bilər. Diplomatik əlaqələri inkişaf etdirmək və beynəlxalq əməkdaşlığa cəlb etmək, xüsusən də transsərhəd əməkdaşlığın və tərəfdaşlığın getdikcə daha çox yayıldığı müasir qlobal miqyasda bir-biri ilə əlaqəli bazarda xarici investisiyaların cəlb edilməsinə kömək edə bilər. Digər ölkələr və beynəlxalq təşkilatlarla möhkəm əlaqələr qurmaqla hökumətlər qarşılıqlı faydalı investisiyalar və iqtisadi artım üçün imkanlar yarada bilərlər.[6. 50-67]

İnkişaf etməkdə olan ölkələr 2030-cu ilədək Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə (SDGs) nail olmaq üçün investisiya boşluqlarının aradan qaldırılmasında əhəmiyyətli çətinliklərlə üzləşirlər, illik kəsir təxminən 4 trilyon dollardır. Bu heyrətamiz çatışmazlıq infrastrukturun inkişafından tutmuş sosial rifah təşəbbüslərinə qədər aktual inkişaf ehtiyaclarını qarşılamaq üçün tələb olunan böyük investisiya miqyasını vurğulayır.

Üstəlik, təhlükəsizlik və iqtisadi müstəqillik ilə bağlı narahatlıqlar, xüsusən də mühüm infrastruktura xarici dövlət tərəfindən dəstəklənən qurumların investisiyaları ilə bağlı narahatlıqlar böyükdür. İnkişaf etməkdə olan ölkələrin hökumətləri milli maraqları və suverenliyi qoruyarkən iqtisadi artıma təkan vermək üçün xarici sərmayələrin cəlb edilməsi arasında incə balansı idarə etməlidirlər. BXİ-nin inkişaf prosesini effektiv şəkildə dəstəkləməsinin təmin edilməsi, ölkələrdən potensialları inkişaf etdirən, keyfiyyətli iş yerləri yaradan, texnologiyanın ötürülməsini və istehsal kompleksinin şaxələndirilməsini və təkmilləşməsini gücləndirən müvafiq siyasətlərin həyata keçirilməsini tələb edir. Bundan əlavə, XBİ-nin cəlb edilməsi və saxlanması davamlı və inklüziv inkişafa töhfə verəcək şəkildə aparılmalı, iqtisadi faydalarla yanaşı, müsbət sosial və ətraf mühitə təsirlər yaradan investisiyalara üstünlük verilməlidir. Bu strateji tədbirlər xüsusilə inkişaf etməkdə

olan ölkələrdə XBİ-nin cəlb edilməsi ilə bağlı çoxşaxəli problemləri həll etmək və davamlı iqtisadi artım üçün birbaşa xarici investisiyaların potensial faydalarından istifadə etmək üçün nəzərdə tutulub. Bu tədbirləri həyata keçirməklə ölkələr daha möhkəm, əhatəli və ekoloji cəhətdən davamlı gələcəyə yol açа bilər. [7. 57-66]

Təmiz enerji investisiyalarını dəstəkləyən balanslaşdırılmış siyasətlər, strateji investisiyaların planlaşdırılması və kapital xərclərinin həlli kimi XBİ-ni təşviq etmək üçün məqsədyönlü strategiyaların həyata keçirilməsi əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənir. Bundan əlavə, dövlət-özəl tərəfdaşlıqların təşviqi və investisiya səylərinin Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə (SDGs) uyğunlaşdırılması davamlı iqtisadi artım üçün XBİ-nin potensial faydalarından istifadə etmək üçün mühüm addımlardır. Ümumilikdə, tədqiqat XBİ üçün əlverişli mühitin yaradılmasında fəal siyasətin və beynəlxalq əməkdaşlığın əhəmiyyətini vurğulayır və bununla da bütün dünyada inklüziv və davamlı inkişafa təkan verir.

Əldə edilən məlumatlar, xüsusən də bərpa olunan enerji və davamlılıq layihələrində XBİ axınının artırılmasında strateji yanaşmaların və siyasət innovasiyalarının əhəmiyyətini vurğulayır. XBİ tendensiyalarının mürəkkəbliklərini və onların nəticələrini araşdıraraq, biz investisiya cəlbediciliyinə təsir edən kritik amillərə və ölkələrin iqtisadi inkişafı və işçi qüvvəsinin artımını gücləndirmək üçün tətbiq edə biləcəyi strateji tədbirlərə işıq salmışıq. İrəlilədikcə, həm inkişaf etməkdə olan, həm də inkişaf etmiş dövlətlərin dəyişən iqtisadi mənzərəni səmərəli şəkildə idarə etmək üçün balanslaşdırılmış siyasət çərçivələri, strateji diversifikasiya və təkmil dövlət-özəl tərəfdaşlıq çağırışlarına qulaq asmaları mütləqdir. Davamlı inkişafı təmin etmək, fərqlərin azaldılması və qlobal iqtisadi sabitliyin təşviq edilməsində XBİ-nin potensialını qiymətləndirmək olmaz. Buna görə də, investisiya boşluqlarını aradan qaldırmaq, davamlı investisiyaları təşviq etmək və siyasətləri sadələşdirmək üçün birgə səylər birbaşa xarici investisiyalardan təkcə maliyyə mexanizmi kimi deyil, həm də bütün dünyada davamlı və inklüziv inkişafın təməl daşı kimi istifadə edilməsində mühüm rol oynayacaqdır.

Bərpa olunan enerjiyə investisiyalar iqlim dəyişikliyinin həllində, enerji təhlükəsizliyinin təşviqində və dayanıqlı iqtisadi artımın təşviqində mühüm rol oynayır. Bununla belə, inkişaf etməkdə olan ölkələr bərpa olunan enerji hədəflərinə çatmaq üçün adekvat XBİ cəlb etməkdə tez-tez çətinliklərlə üzləşirlər. Bu, maliyyələşdirməyə məhdud çıxış, tənzimləmə maneələri və siyasi qeyri-müəyyənliklər də daxil olmaqla müxtəlif amillərlə bağlı ola bilər. İnvestisiya qərarlarının uzunmüddətli ekoloji və sosial təsirlərini nəzərə alan daha əhatəli yanaşmanın tərəfdarı olmaqla, XBİ-nin cəlb edilməsi üzrə ənənəvi perspektivlərə meydan oxuyur.

Bundan əlavə, bərpa olunan enerji investisiyalarına yönəldilməsi XBİ ilə bağlı diskursa unikal perspektiv əlavə edir. O, söhbəti ənənəvi sektorlardan kənara çıxarır və daha geniş inkişaf məqsədlərinə nail olmaqda davamlı enerjinin oynadığı mühüm rolu vurğulayır. O, bərpa olunan enerji layihələrinə investisiyaların səfərbər edilməsi və geosiyasi gərginliyin XBİ axınlarına təsirini tədqiq etməklə, tədqiqat siyasi dinamikanın iqtisadi mülahizələrlə necə kəsişdiyinə dair nüanslı anlayışı təmin edir. Bu, təhlilə yeni ölçü əlavə edir, çünki o, sırf iqtisadi amillərdən kənarda XBİ tendensiyalarının mürəkkəbliyini vurğulayır. O, investisiya imkanlarının qiymətləndirilməsində geosiyasi riskləri və qeyri-müəyyənlikləri nəzərə almaq zərurətini, geosiyasət və investisiya modellərinin qarşılıqlı əlaqəsini vurğulayır. Geosiyasi gərginlik investisiya modellərini daha da pozub, investisiya münasibətlərində qeyri-sabitliyə və strateji diversifikasiya üçün məhdud imkanlara gətirib çıxarıb. Bu, XBİ-nin qoşulmuş ölkələrin blokları daxilində daha çox cəmləşməsi ilə nəticələndi. [8. 96-100]

Tədqiqat çoxtərəfli inkişaf banklarının daha böyük həcmdə özəl maliyyə cəlb etmək üçün risk götürməyə yanaşma tərzinin dəyişdirilməsini təklif edir. Fondlardan daha səmərəli istifadə etmək üçün MDB-lər daxilində islahatların aparılmasını müdafiə etməklə, tədqiqat davamlı inkişaf layihələri üçün özəl maliyyənin səfərbər edilməsinə yeni perspektiv təqdim edir. Bu təklif MDB-lərin resursların infrastrukturun inkişafı, yoxsulluğun azaldılması və digər əsas inkişaf məqsədlərinə yönəldilməsində oynadığı mühüm rolu qəbul edir. MDB-lərin risk götürməyə yanaşmasını dəyiş-

dirmək təklifi inkişaf etməkdə olan ölkələrə özəl investisiyaların cəlb edilməsi ilə bağlı problemlərin başa düşülməsini əks etdirir. Risk qavrayışlarını həll etməklə və özəl sektorun iştirakı üçün daha əlverişli şərait yaratmaqla MDB-lər bərpa olunan enerji, infrastruktur və sosial inkişaf kimi sahələrə investisiya üçün yeni imkanlar açа bilər.

Bundan əlavə, tədqiqatın bərpa olunan enerji sərmayəsi, geosiyasi gərginliklər, siyasət nəticələri, Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinin (SDG) uyğunlaşdırılması və MDB transformasiyasına yönəldilməsi Birbaşa Xarici İnvestisiyalar (BXİ) və onun davamlı iqtisadi inkişafın təşviqində rolu haqqında diskursa yenilik əlavə edir. XBİ-nin bu müxtəlif ölçülərini tədqiq etməklə, tədqiqat investisiya modellərinə və nəticələrinə təsir edən kompleks amillərin hərtərəfli başa düşülməsini təmin edir. Ümumilikdə, tədqiqatın innovativ tövsiyələri və çoxölçülü təhlili XBİ üzrə dialoqun inkişaf etdirilməsinə və onun bütün dünyada inklüziv və davamlı inkişafı təmin etmək potensialına töhfə verir. Tədqiqat əsas problemləri həll etməklə və praktik həllər təklif etməklə, BXİ-nin iqtisadi artıma və rifaha müsbət təsirini maksimum dərəcədə artırmaq istəyən siyasətçilər, investorlar və maraqlı tərəflər üçün dəyərli fikirlər təklif edir.

Təyin edilmiş problemləri həll etmək və sürətli iqtisadi artımı reallaşdırmaq, XBİ-nin potensial faydalarını artırmaq üçün strateji həllər təklif etməyə gərək duyulur. Bura siyasət islahatları, potensialın artırılması təşəbbüsləri və investisiya mühitinin yaxşılaşdırılması səyləri daxil ola bilər. Qeyd etmək istərdim ki, tapıntıların etibarlılığını və bütövlüyünü təmin etmək üçün ciddi keyfiyyət təminatı tədbirləri tətbiq olunur. Buraya bir çox mənbələrdən məlumatların çarpaz istinad edilməsi, həssaslıq təhlillərinin aparılması və metodologiyanın və nəticələrin möhkəmliyini təsdiq etmək üçün həmyaşıdların nəzərdən keçirilməsi proseslərində iştirak daxildir.[9. 20-55]

Nəticə

Nəticə olaraq, Birbaşa Xarici İnvestisiyaların (BXİ) qlobal iqtisadiyyatda rolu ekoloji dayanıqlılıq və geosiyasi amillərlə sıx bağlıdır. İnvestorlar iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə və davamlı inkişaf məqsədlərinə çatmaq üçün strateji yanaşmalar qəbul etməlidirlər. Tənzimləyici çərçivələrin gücləndirilməsi, keyfiyyətli infrastrukturun inkişafı və işçi qüvvəsinin təhsili investisiya mühitini daha cəlbedici edir. Eyni zamanda, inkişaf etməkdə olan ölkələr, Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə (SDGs) nail olmaq üçün investisiya boşluqlarını aradan qaldırmalı və geosiyasi gərginlikləri nəzərə alaraq effektiv siyasətlər tətbiq etməlidirlər. Bu yanaşmalar, bərpa olunan enerji layihələrinin artırılması və strateji diversifikasiya imkanlarının yaradılması ilə iqtisadi artımı dəstəkləyəcək. Beləliklə, BXİ-nin davamlı və inklüziv inkişaf üçün potensialını maksimum dərəcədə artırmaq ölkələrin uzunmüddətli rifahını təmin edəcək.

ƏDƏBİYYAT

1. Əliyev M. (2019). Birbaşa Xarici İnvestisiyalar: Teoriya və Praktika. Bakı: Elm və Təhsil, 45-78.
2. Rüstəmov R. (2018). Geosiyasi Amillər və İqtisadi İnvestisiyalar. Bakı: İqtisadiyyat Nəşriyyatı, 67-90.
3. Məsimova L. (2021). Davamlı İnkişaf: Konseptual Yaklaşımlar. Bakı: Nurlan, 12-35.
4. Həsənov E. (2017). İnvestisiya Strategiyaları və İqtisadi İnkişaf. Bakı: Qlobal İqtisadiyyat, 100-115.
5. Quliyev F. (2022). Qlobal İqtisadiyyat və İnvesterlər. Gəncə: Ağıllı Nəşriyyat, 88-101.
6. Məmmədov M. (2020). Strateji Diversifikasiya və İnvestisiya Mühiti. Bakı: Elmi Tədqiqat, 50-67.
7. Global Renewable Energy Investment Report. (2023), 57-66.
8. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2023). World Investment Report 2023, 96-100.
9. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2022). FDI in Figures: November 2022, 20-55.

Парвин Эльман кызы Мухтарова
Асс. профессор, кандидат наук,
Азербайджанский Государственный
Аграрный Университет
parvinmuhtarova@gmail.com

Сакина Этибар кызы Магеррамова
Ассистент, Азербайджанский Государственный
Аграрный Университет
sekine_1989@mail.ru

Фируза Афтандил кызы Мамедова
Ассистент, Азербайджанский Государственный
Аграрный Университет
firuzamammadova91@gmail.com

Динамика прямых иностранных инвестиций: новые подходы в развитии инвестиционных стратегий

Резюме

Цель исследования: Целью данного исследования является изучение динамики глобальных прямых иностранных инвестиций (ПИИ) и роли инвестиций в возобновляемую энергетику, а также понимание того, как инвестиционные потоки влияют на геополитические, экономические и экологические факторы.

Методология исследования: Исследование проводится с использованием многофакторного подхода, начиная с систематического обзора литературы и сбора данных о прямых иностранных инвестициях (ПИИ), возобновляемой энергии и геополитических факторах.

Прикладное значение исследования: В исследовании представлены стратегические подходы, направленные на продвижение прямых иностранных инвестиций (ПИИ), предлагаются рекомендации по улучшению инвестиционной среды и помощи в понимании влияния геополитических факторов.

Результаты исследования: Исследование подчеркивает важность экологической устойчивости и стратегической диверсификации для развития прямых иностранных инвестиций (ПИИ). Также акцентируется необходимость устранения геополитических рисков и регуляторных барьеров для повышения инвестиций в возобновляемую энергетику.

Оригинальность исследования: Исследование инновационно исследует взаимосвязь между инвестициями в возобновляемую энергетику и геополитической напряженностью, представляя уникальную перспективу на развитие ПИИ, акцентируя внимание на стратегических подходах, соответствующих целям устойчивого развития.

Научная новизна исследования: Исследование добавляет новое измерение к традиционным подходам в области ПИИ, рассматривая экономические последствия инвестиций в возобновляемую энергетику и геополитическую напряженность. Кроме того, оно глубоко анализирует совместные эффекты стратегий устойчивого развития и финансирования, предлагая инновационные рекомендации для улучшения инвестиционной среды.

Ключевые слова: ПИИ, возобновляемая энергия, инвестиционные стратегии, экономическое развитие, устойчивость, финансирование, современная экономика, инвесторы, распределение ресурсов.

Parvin Elman Mukhtarova
Ass.Prof.Phd., Azerbaijan State Agricultural University
parvinmuhtarova@gmail.com

Sakina Etibar Maharramova
Assistant, Azerbaijan State Agricultural University
sekine_1989@mail.ru

Firuza Aftandil Mammadova
Assistant, Azerbaijan State Agricultural University
firuzamammadova91@gmail.com

Dynamics of foreign direct investment: new approaches in investment strategies development

Summary

Purpose of the Research: The aim of the research is to investigate the dynamics of global foreign direct investments (FDI) and the role of renewable energy investments, understanding how investment flows are influenced by geopolitical, economic, and ecological factors.

Research Methodology: The research is conducted through a multifaceted approach, starting with a systematic literature review and collecting data on foreign direct investments (FDI), renewable energy, and geopolitical factors.

Applicative Significance of the Research: The research presents strategic approaches aimed at promoting foreign direct investments (FDI), offering recommendations for improving the investment environment, and helping to understand the impact of geopolitical factors.

Research Findings: The study emphasizes the importance of ecological sustainability and strategic diversification for the development of foreign direct investments (FDI). It also highlights the need to eliminate geopolitical risks and regulatory barriers to enhance renewable energy investments.

Originality of the Research: The research innovatively explores the relationship between renewable energy investments and geopolitical tensions, presenting a unique perspective on the development of FDI while emphasizing strategic approaches aligned with sustainable development goals.

Scientific Novelty of the Research: The study adds a new dimension to traditional approaches in the field of FDI by examining the economic impacts of renewable energy investments and geopolitical tensions. Additionally, it deeply analyzes the joint effects of sustainable development and financing strategies, proposing innovative recommendations for enhancing the investment environment.

Keywords: FDI, renewable energy, investment strategies, economic development, sustainability, financing, modern economy, investors, resource allocation.